

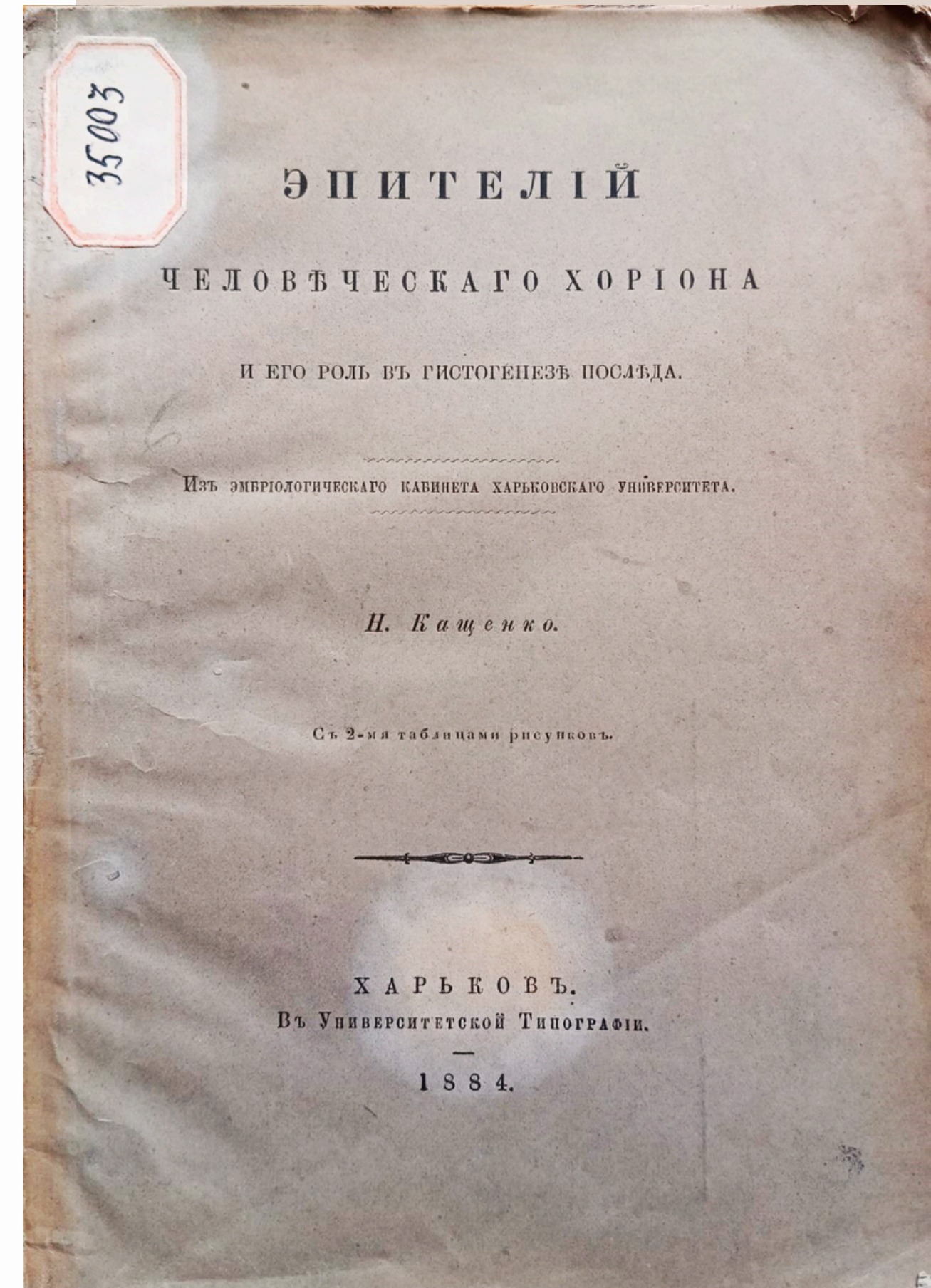
Кашченко
Микола
Феофанович

1855-1935

Біографія

- Народився Микола Феофанович Кащенко 7 травня 1855 р. на хуторі Веселому Катеринославської губернії (Запорізької області).
- У 1875 році закінчив Катеринославську гімназію зі срібною медаллю та вступив на медичний факультет Московського університету. Згодом перевівся на природниче відділення фізико-математичного факультету Харківського університету, яке і закінчив у 1880 р. Залишився працювати при ембріологічній лабораторії приватним асистентом. Прослухав курс порівняльної анатомії у проф. О. Ф. Масловського.
- Студентом, у липні–серпні 1878 року, під час Російсько-турецької війни, він на практиці вдосконалював свої медичні знання як помічник ординатора в Кавказькому військовому госпіталі № 2.
- У 1884 р. захистив дисертацію “Эпителій человеческого хориона и его роль в гистогенезе” та отримав вчений ступінь доктора медицини. У цьому ж році призначений на посаду приват-доцента з курсу порівняльної анатомії на медичному факультеті.
- З 1886 до 1888 рр. стажувався в Німеччині та Італії. Повернувшись з відрадження продовжив читати лекції на медичному та фізико-математичному факультетах Харківського університету.

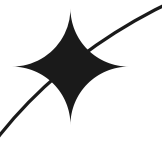
Эпителій человеческого хориона и его роль в гистогенезе послѣда.
Харьков. - 1884. - 35 с.

- У 1888 році вчений перевівся до Томського університету, де працював майже 25 років. Він очолював кафедру зоології, порівняльної анатомії та фізіології, обирався ректором та отримав звання заслуженого професора. Активно займався громадською діяльністю та популяризацією науки: був співорганізатором Томського відділення Імператорського Московського товариства сільськогосподарських наук, яке з 1898 року стало самостійним Західносибірським товариством сільського господарства. Сприяв проведенню публічних лекцій за участю професорів університету.
- У 1902 році створив у Томську дослідний Акліматизаційний сад і вивів багато сортів яблук, адаптованих до сибірського клімату. За заслуги був нагороджений орденами Св. Станіслава II ст., Св. Анни II ст., Св. Володимира III та IV ст.
- З 1912 року мешкав у Києві, де працював професором кафедри зоології сільськогосподарського відділення Політехнічного інституту.
- У 1914 році заснував Акліматизаційний сад, яким керував до кінця життя. Брав участь у створенні Всеукраїнської академії наук і в 1919 році став одним з її перших дійсних членів. Був організатором і першим директором Зоологічного музею ВУАН (1919–1926).
- Останні роки присвятив селекції лікарських, технічних і плодових рослин, досягнувши успіхів у акліматизації декоративних і південних культур, зокрема персика, абрикоса, винограду та айви.
- Помер 29 березня 1935 року, похований у Києві.

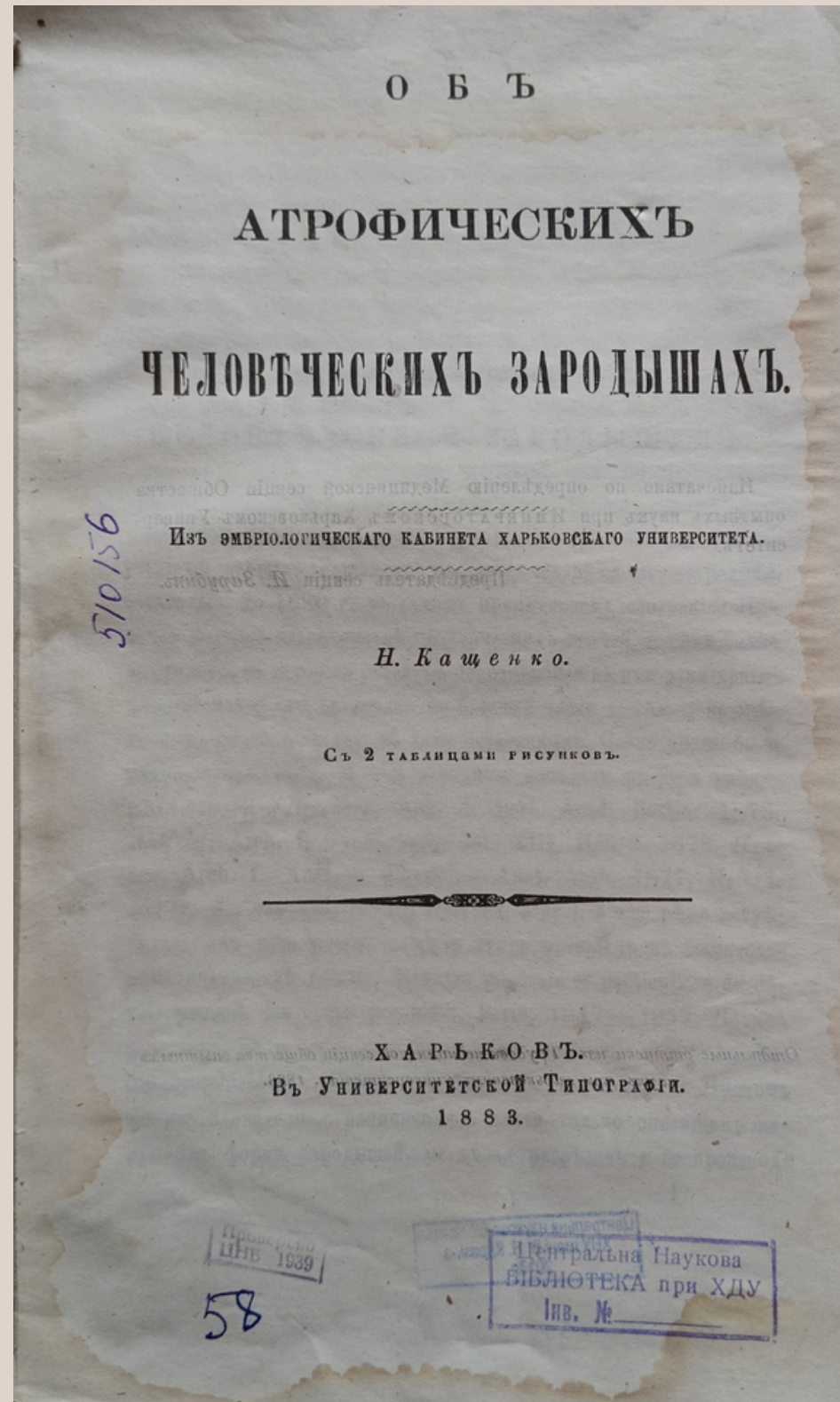

Микола Феофанович Кащенко — автор понад 200 наукових праць, присвячених широкому колу питань: ембріології хребетних і людини, гістології, мікроскопічним методам досліджень, теріології, герпетології, археологічній палеонтології, зоології, а також акліматизації та селекції рослин у кліматичних умовах Сибіру й України. Він здійснив важливі дослідження з акліматизації плодових і декоративних рослин та вважається одним із засновників наукового плодівництва в Сибіру.

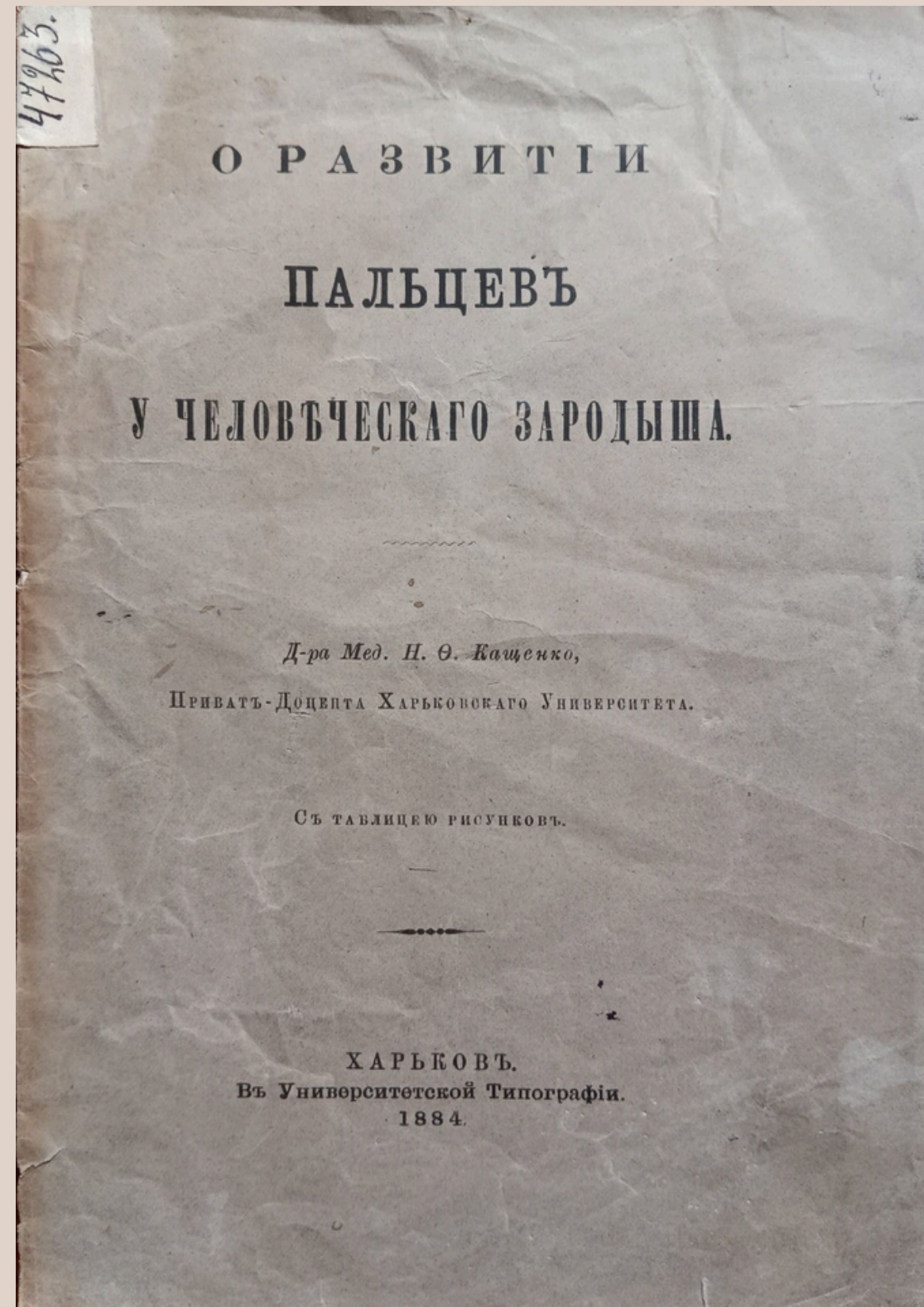
На виставці представлені роботи вченого з фондів Центральної наукової бібліотеки Каразінського університету.

Роботи Миколи Феофановича Кащенко

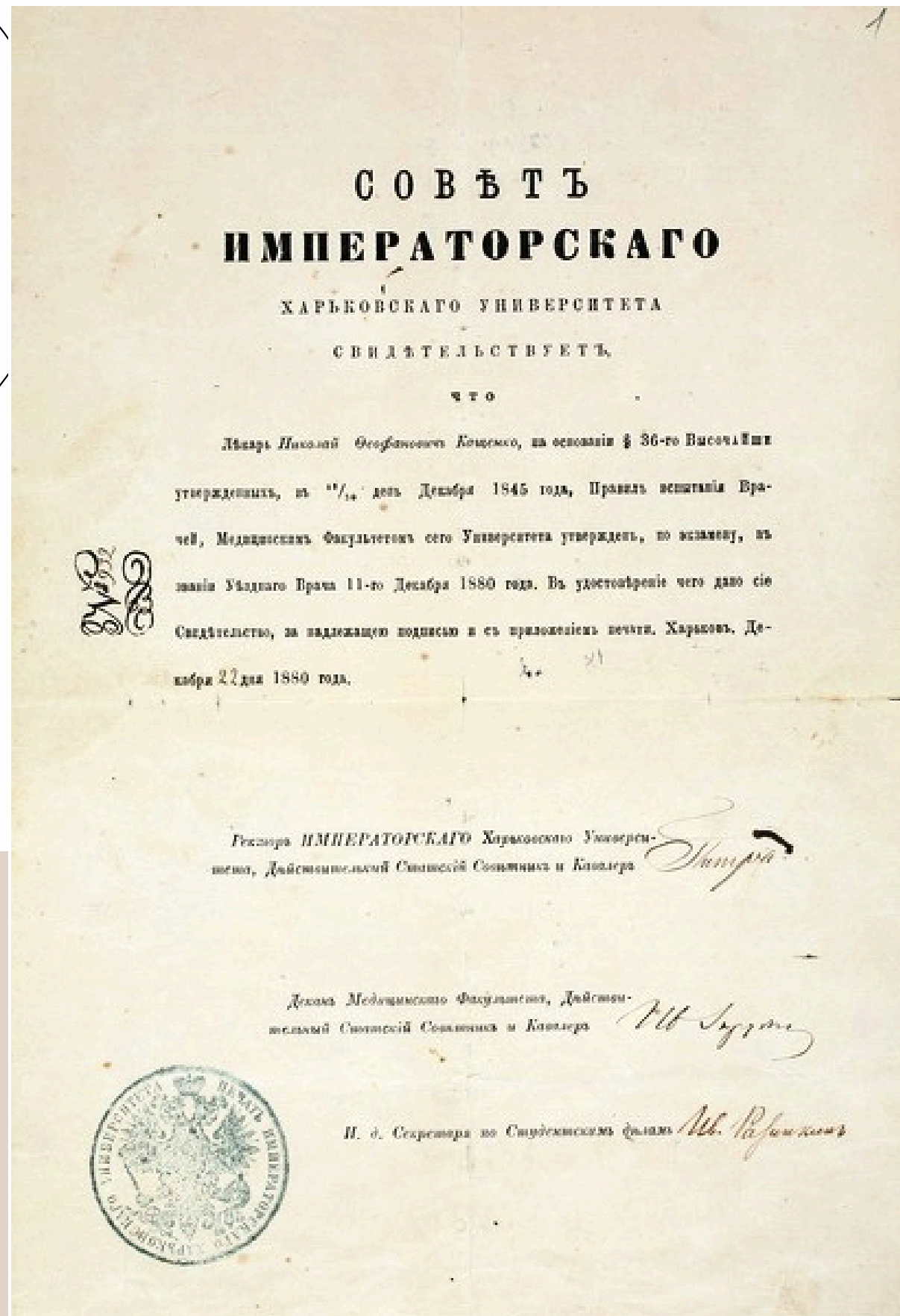

Н.Ф. Кащенко. Об атрофических человеческих зародышах: из эмбриологического кабинета Харьковского университета. - Х. : Тип. у-та, 1883. - 63 с.

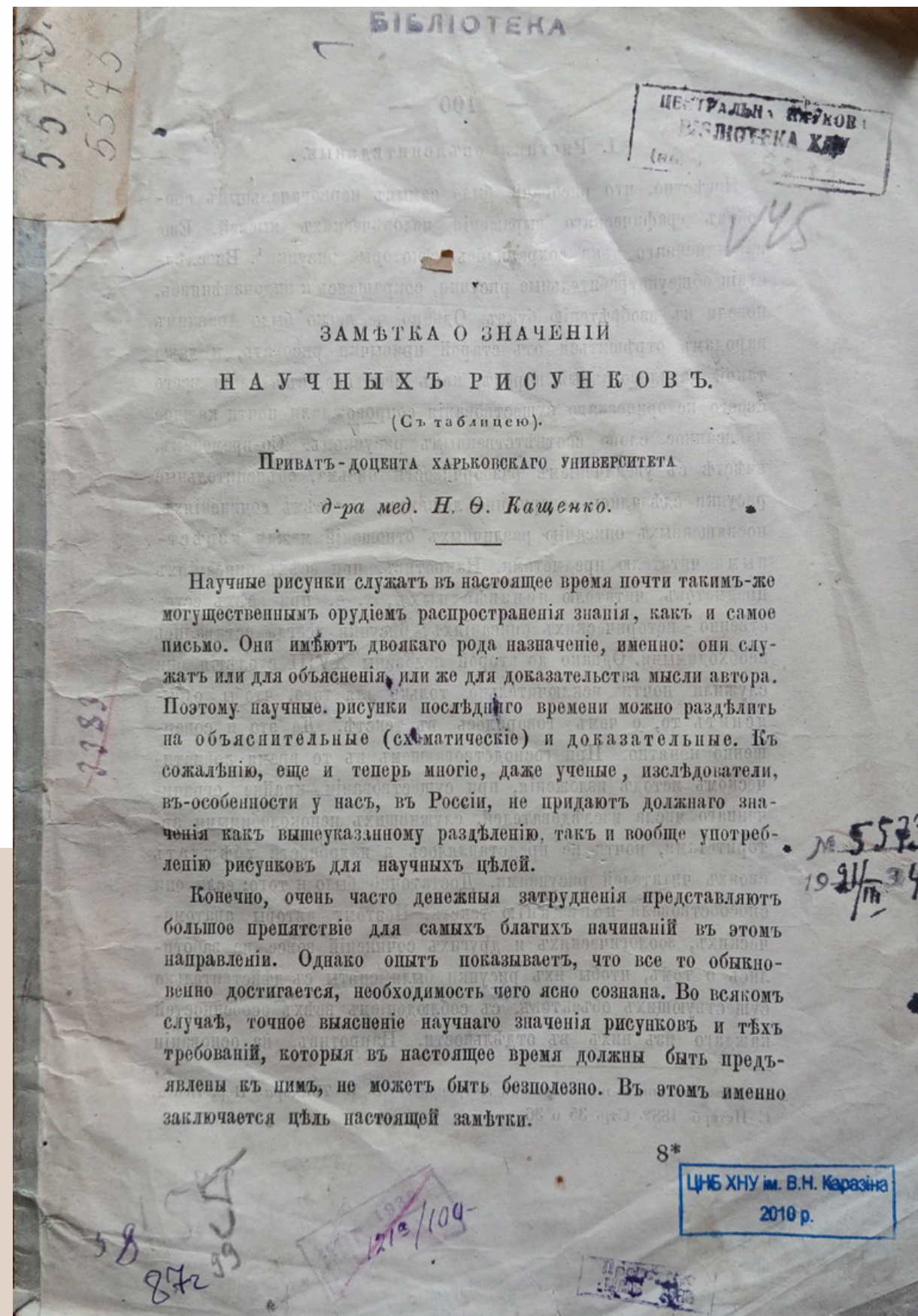

Н.Ф. Кащенко. О развитии пальцев у человеческого зародыша. - Х.: Тип. у-та, 1884. - 96 с.

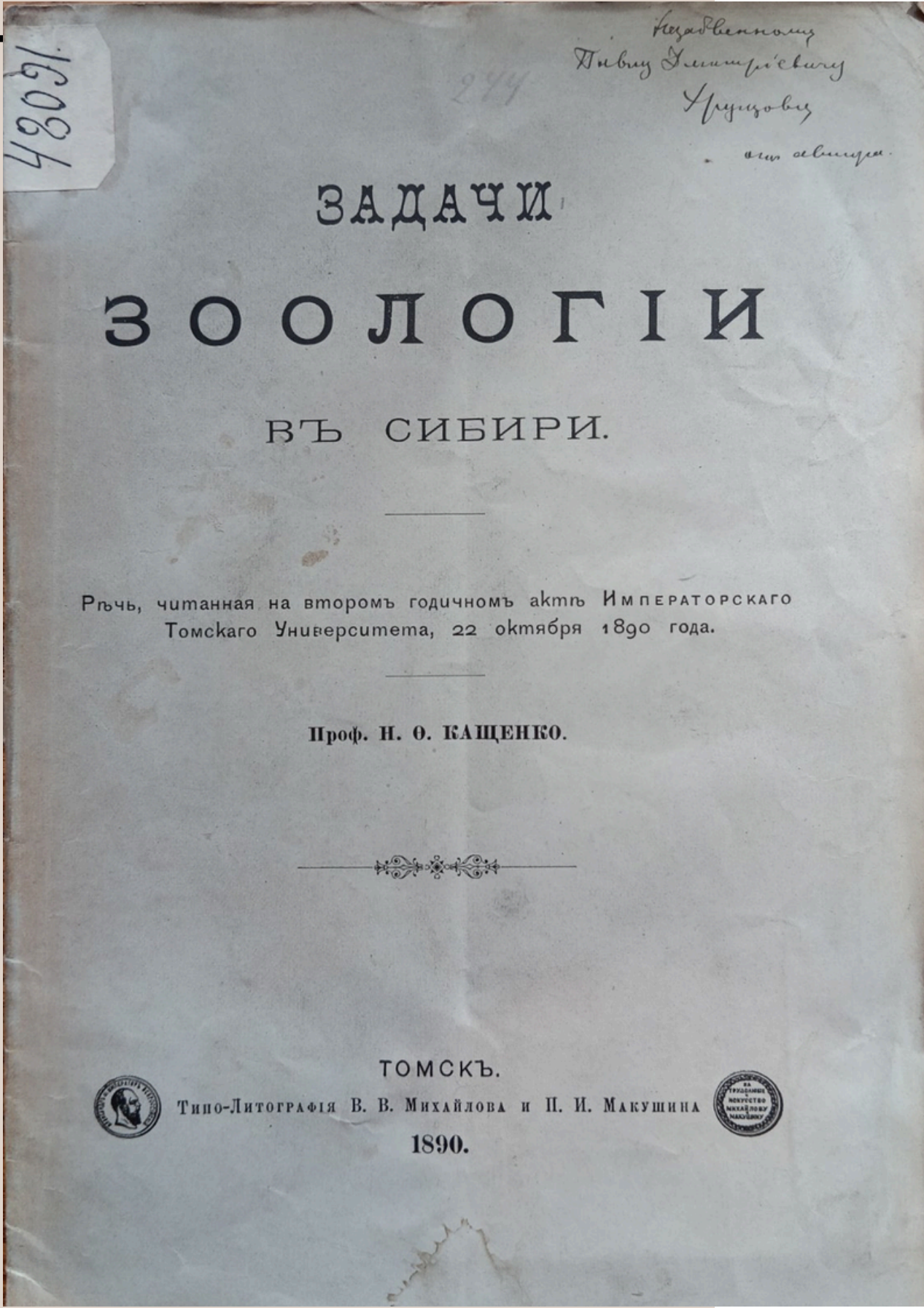

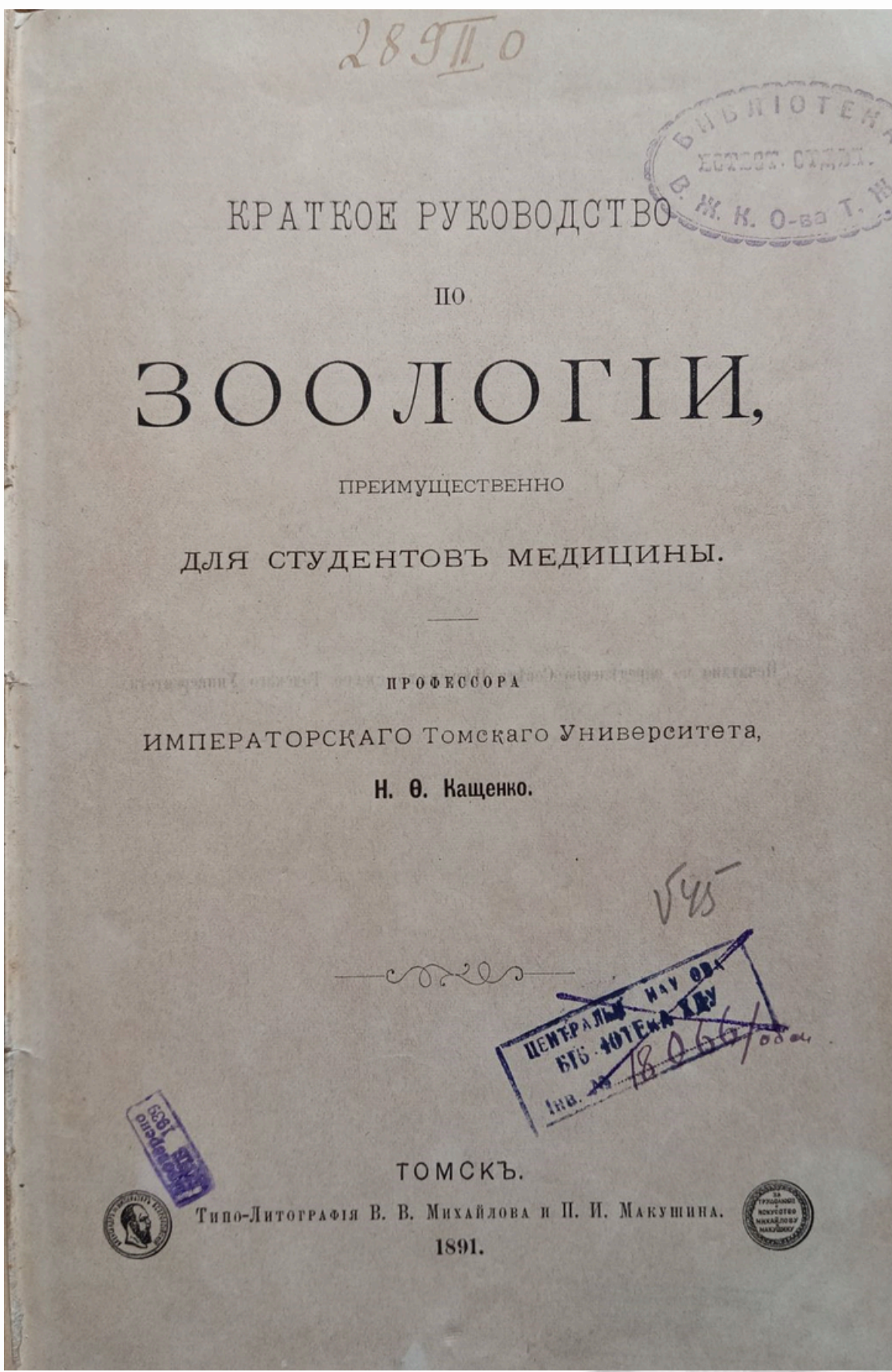
Свидѣтво про присвоєння М.Ф. Кащенко звання повтового лкаря, видане Імператорським Харківським университетом 22 грудня 1880 року.

Н.Ф. Кащенко. Заметка о значении научных рисунков. - Х.: Тип. у-та, 1884. - 109 с.

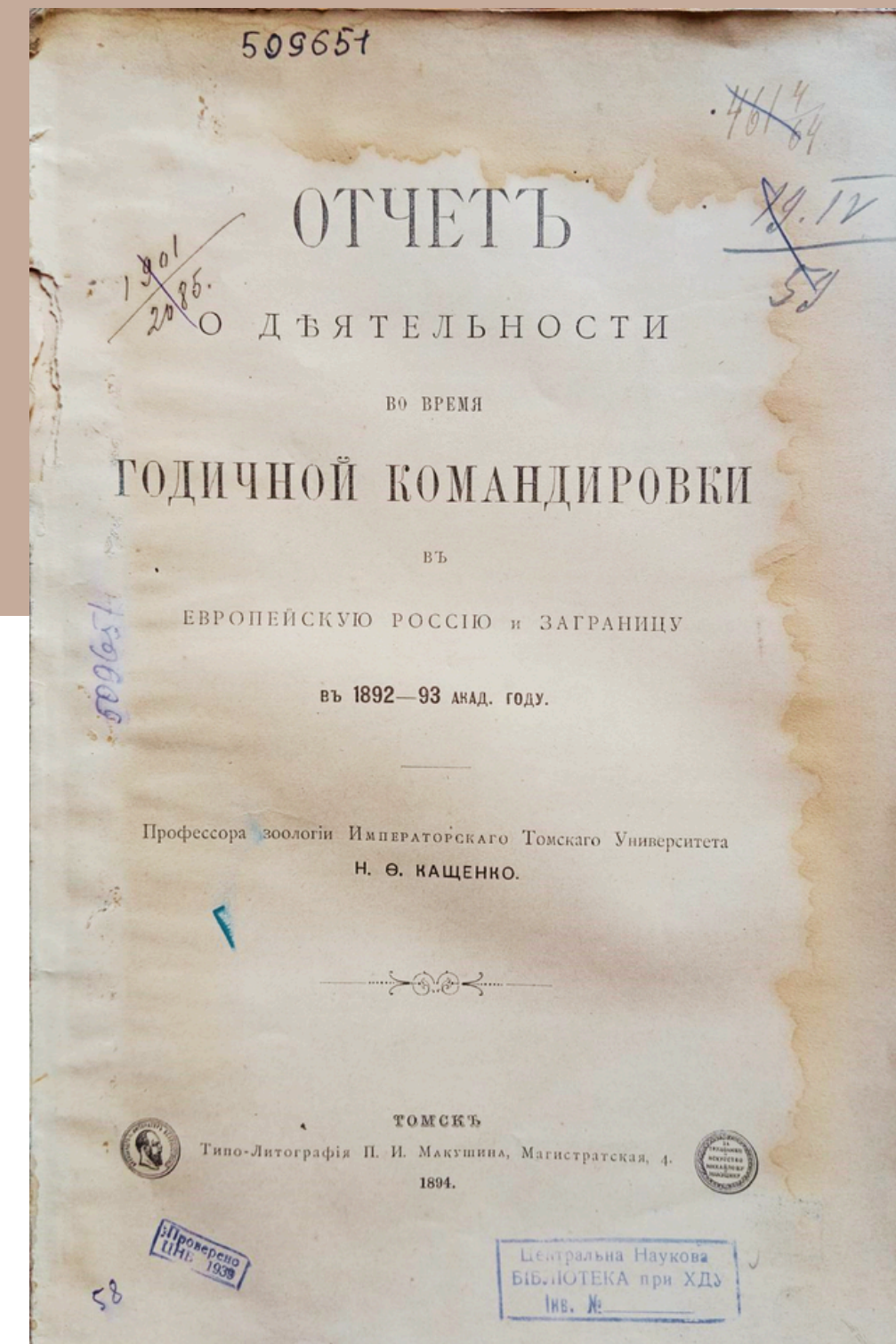
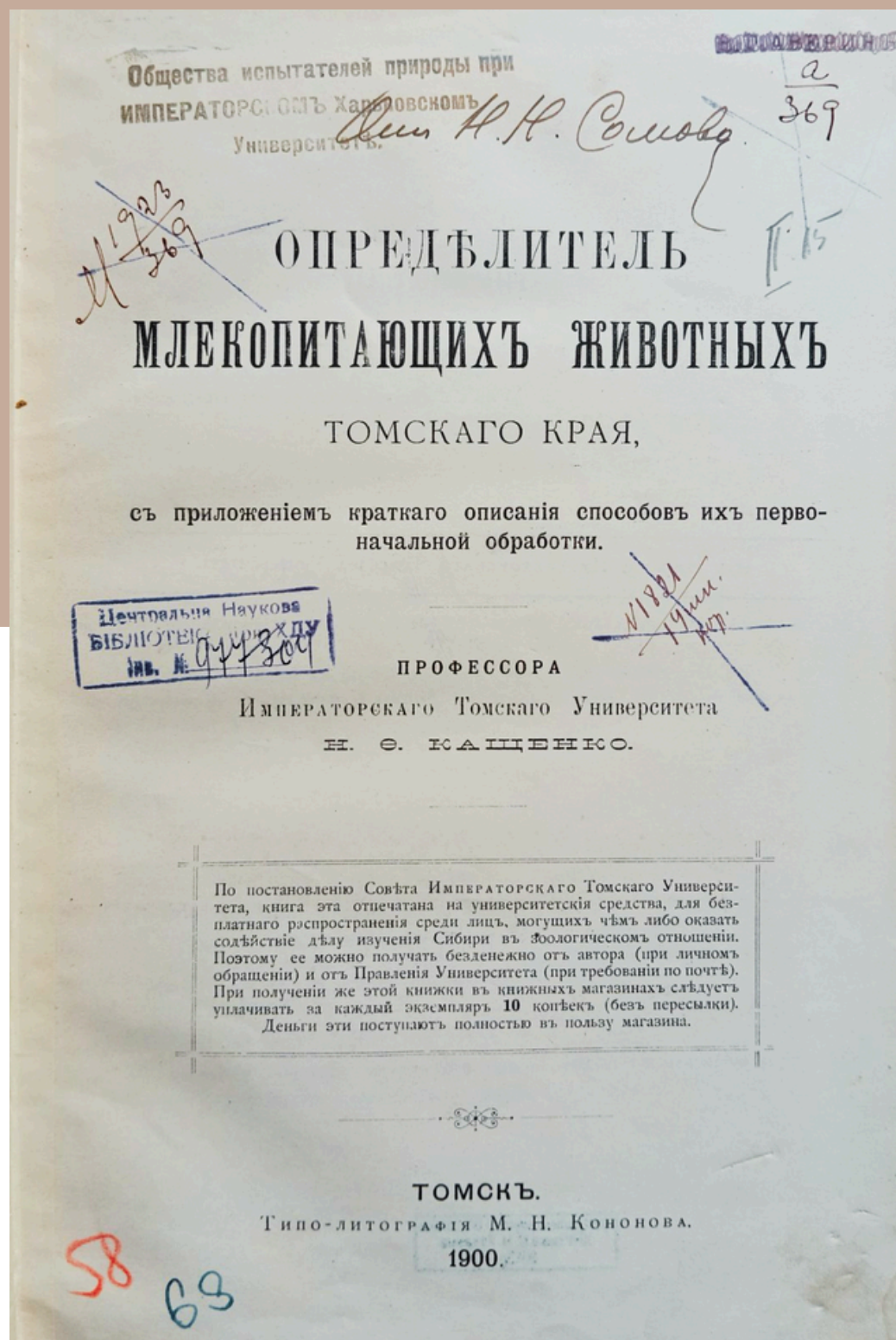

Н.Ф. Кашенко. Задачи зоологии в Сибири : Речь на 2 годовичном акте императорского Томского университета 22 октября 1890 г. - Томск, 1890. - 18 с.

Н.Ф. Кашенко. Краткое руководство по зоологии, преимущественно для студентов медицины. - Томск, 1891. - 8 с.

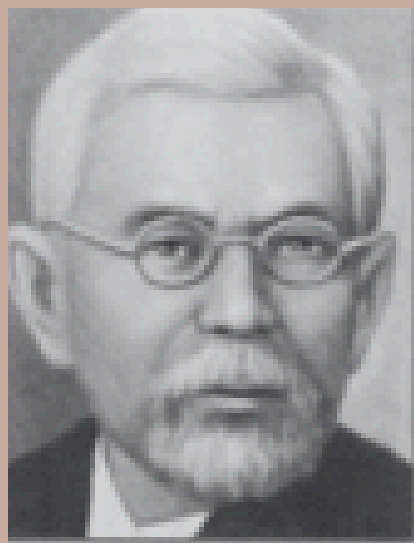

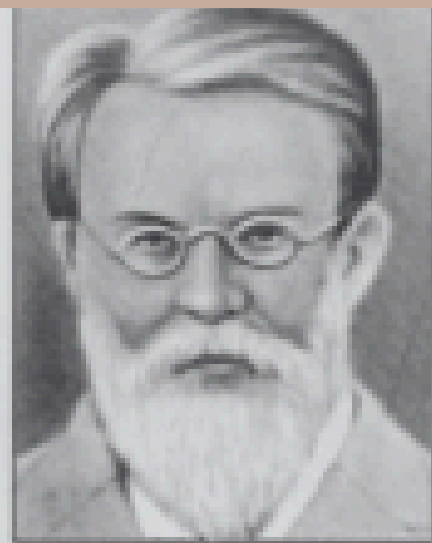
Н.Ф. Кащенко. Определитель млекопитающих животных Томского края, с приложением краткого описания способов их первоначальной обработки. - Томск, 1900. - 24 с.

Отчет о деятельности во время годичной командировки в европейскую Россию и за границу в 1892-93 акад. году / Н. Ф. Кащенко. - Томск: [б. и.], 1894. - 70 с.

14 листопада 1918 року гетьман України Павло Скоропадський підписав наказ «Про призначення дійсних членів УАН», яким було затверджено перших 12 академіків Української академії наук, одним із яких був М. Ф. Кащенко.

Д.Н. Богалей

В.Н. Вернадский

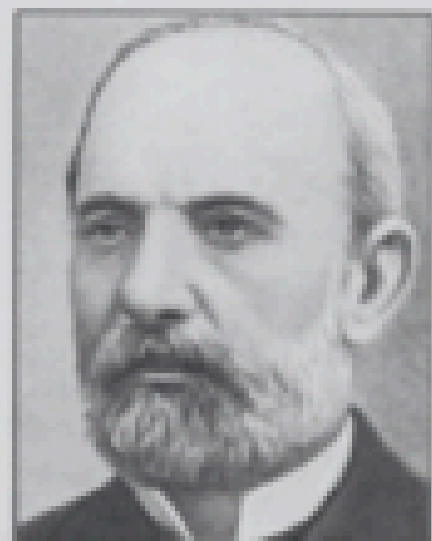
М.Ф. Кащенко

В.А. Коситский

А.Е. Крымский

О.Н. Левитский

Н.Н. Петров

С.Н. Смаль-Стоцкий

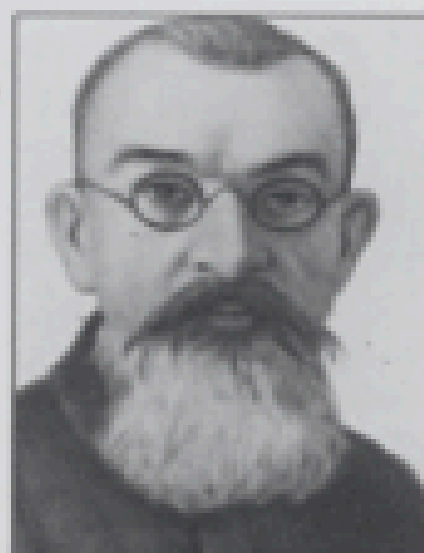
Ф.В. Тарановский

С.П. Тимошенко

М.Н. Туган-Барановский

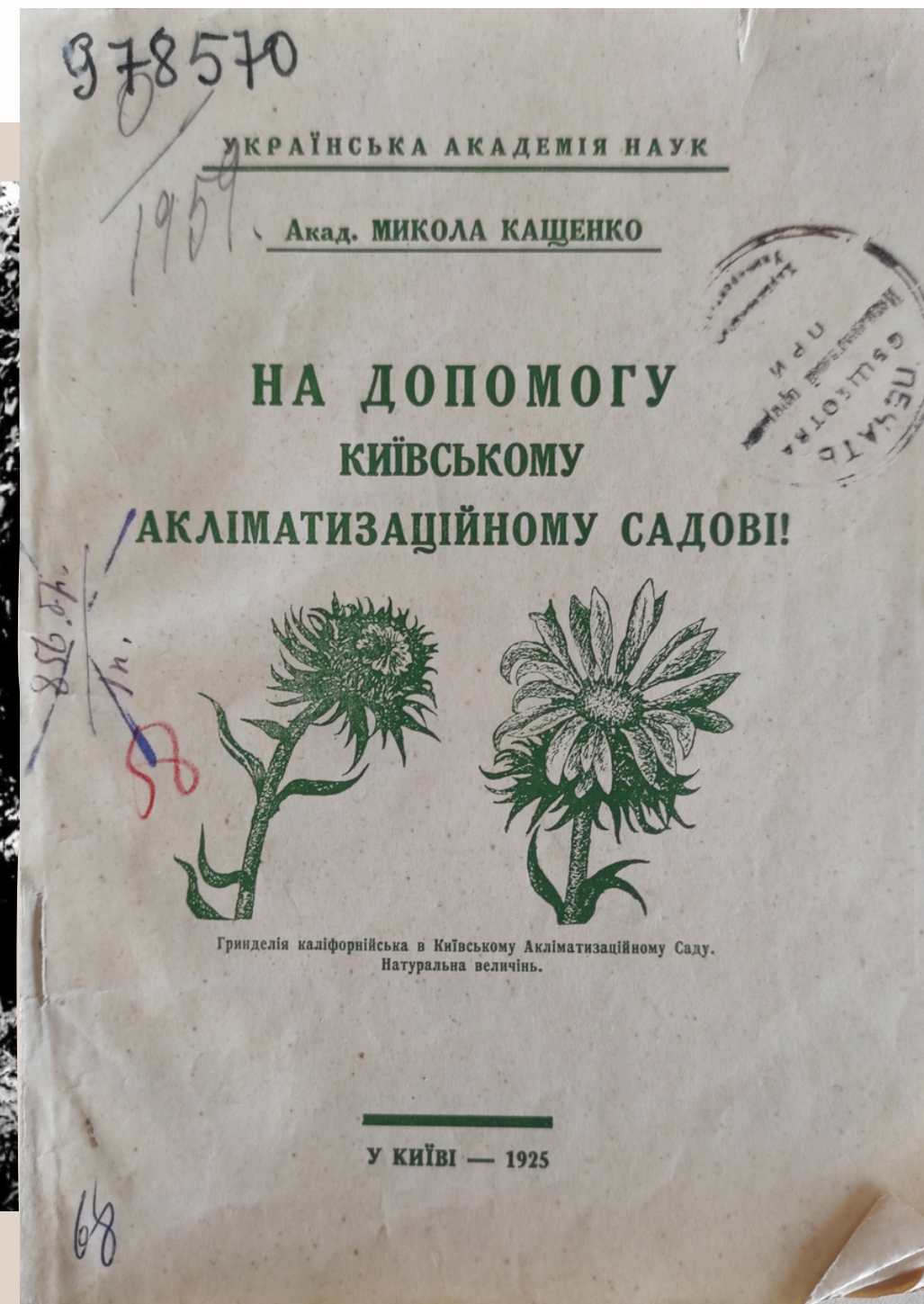

П.А. Тутковский

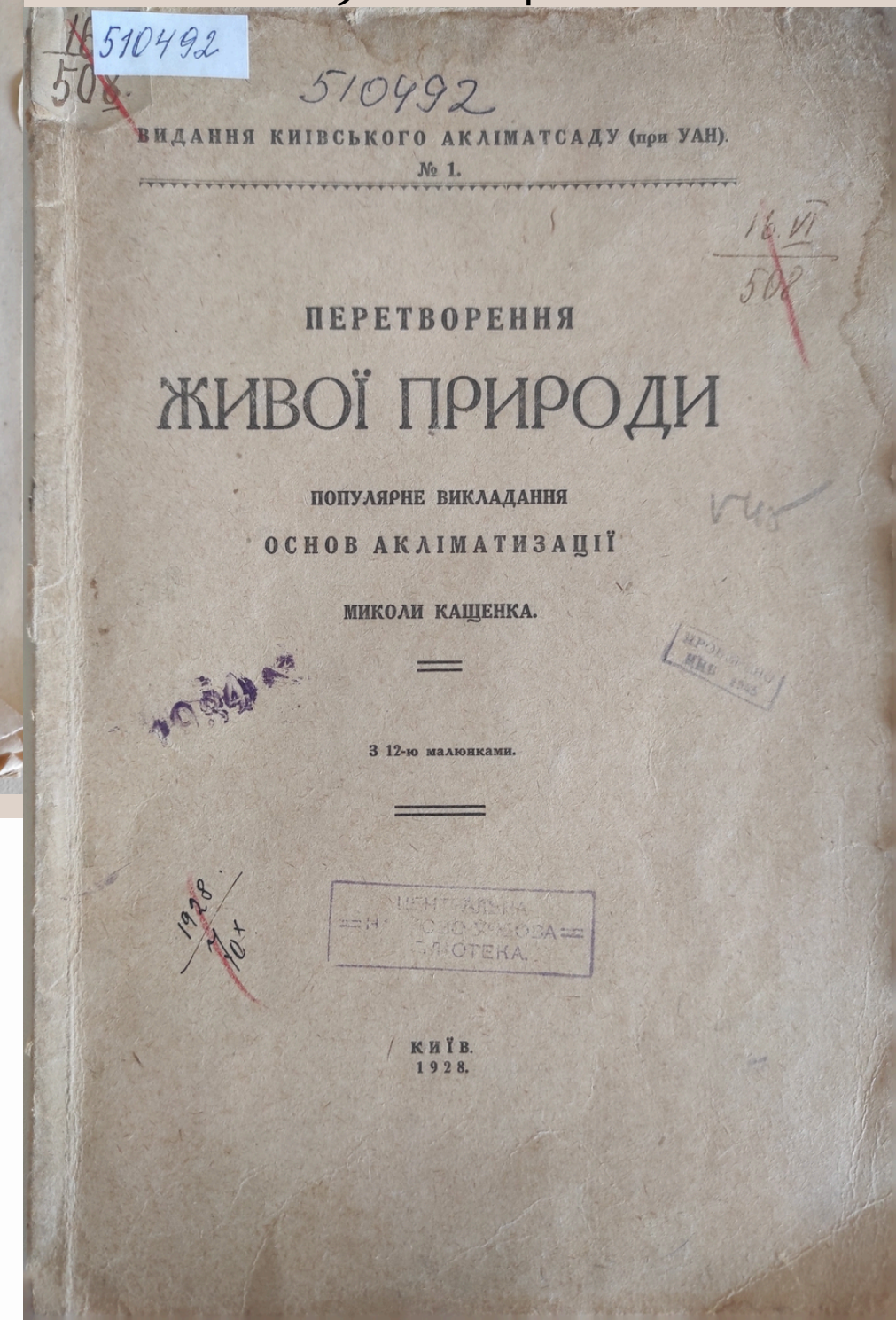

М. Ф. Кащенко зі співробітниками в Акліматизаційному саду Київського політехнічного інституту, 1924 рік.

М.Ф. Кащенко. На допомогу Київському акліматизаційному саду / М. Кащенко; Українська Академія Наук. – Київ: УАН, 1925. – 36 с.

М.Ф. Кащенко. Перетворення живої природи : популярне викладання основ акліматизації Миколи Кащенка / М. Кащенко; Видання Київського акліматсаду. – Київ: друк. політех. ін-т, 1928. – 46 с.

282726

ВЕСТНИК ХАРЬКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

№ 105

БИОЛОГИЯ

ВЫПУСК 6

«ВИЩА ШКОЛА»

К ИСТОРИИ БИОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ В ХАРЬКОВСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

НИКОЛАЙ ФЕОФАНОВИЧ КАЩЕНКО КАК ЭМБРИОЛОГ

Л. Л. Гельфенбейн

(Кафедра зоологии беспозвоночных животных и гидробиологии)

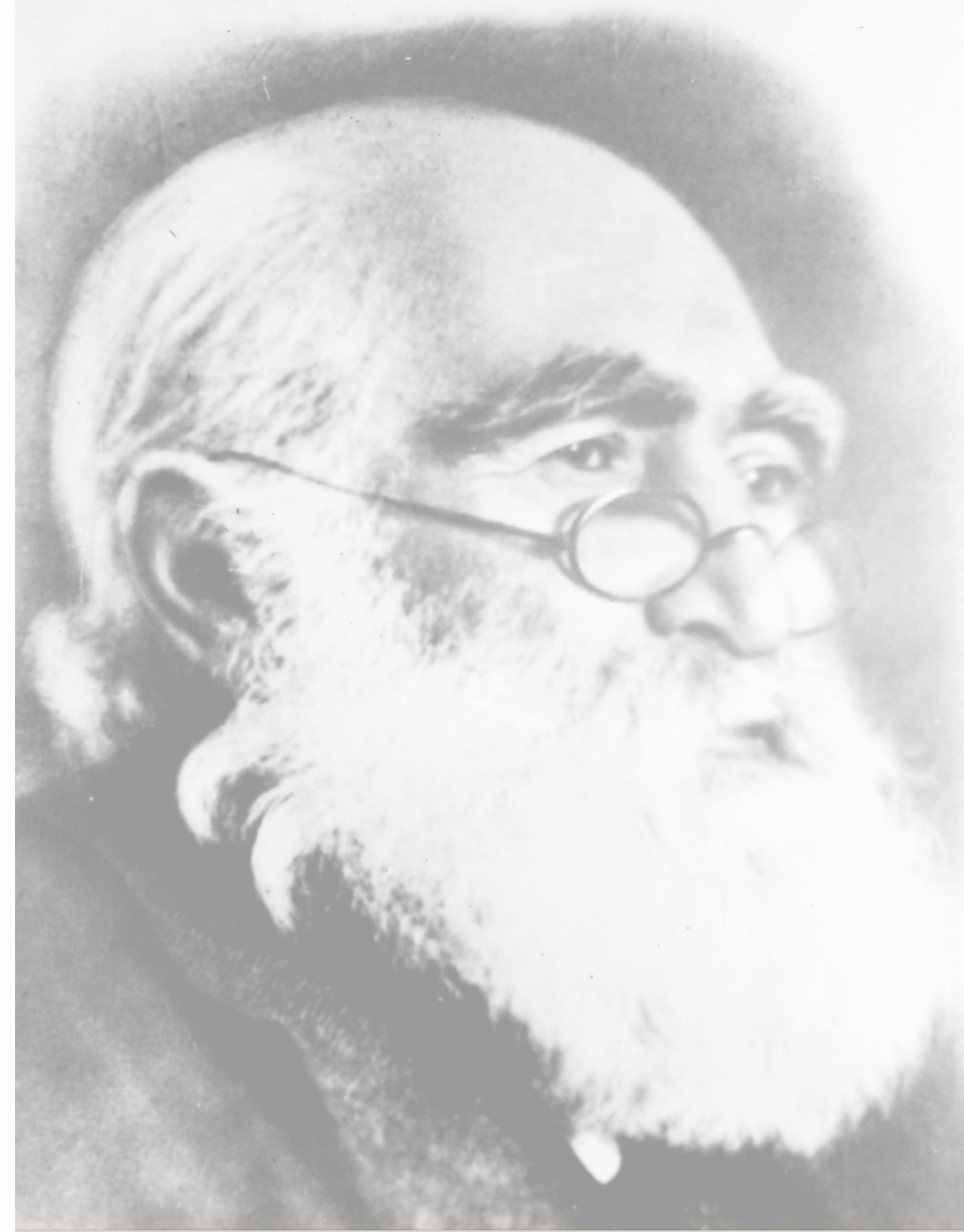
Выдающийся и чрезвычайно разносторонний ученый-биолог (зоолог, эмбриолог, гистолог, сравнительный анатом, ботаник) Николай Феофанович Кащенко (1855—1935) был воспитанником Харьковского университета и на протяжении 1880—1886 гг. работал в нем как ученый-исследователь и педагог.

Первые его научные труды, появившиеся в печати в 1884 году, касались частных вопросов эмбриологии человека [1—3], но уже в 1887 г. Н. Ф. Кащенко опубликовал свои первые работы, посвященные эмбриологии птиц и млекопитающих: «Область жаберных щелей цыпленка» и «Судьба зародышевых жаберных щелей у млекопитающих (к истории развития среднего и наружного уха, щитовидной железы и закладки хрящей вилочковой железы)» [4—5].

В 1886—1887 гг. Н. Ф. Кащенко работал на морской зоологической станции Антона Дорна в Неаполе, исследуя историю эмбрионального развития сельхей. Интерес к эмбриологии акул возник у молодого ученого под влиянием классических трудов основоположника отечественной эволюционной эмбриологии А. О. Ковалевского, который в 1870 г. опубликовал свою работу «К истории развития акулых рыб, по наблюдениям над *Mustelus laevis* и *Acanthias vulgaris*».

На основании исследований, проведенных на Неаполитанской зоологической станции в конце 80-х годов XIX столетия, Н. Ф. Кащенко опубликовал несколько статей на немецком языке по истории эмбрионального развития акулых рыб [6—8].

После возвращения из-за границы в 1888 г. Н. Ф. Кащенко был утвержден экстраординарным профессором Томского университета. Однако, уже переехав в Томск, Н. Ф. Кащенко продолжал обработку собранных в Неаполе материалов по эмбрио-

Гельфенбейн, Леонид Лазаревич.

Николай Феофанович Кащенко как эмбриолог / Леонид Лазаревич Гельфенбейн // Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Вісник Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна / Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна . – Харків : Видавництво Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 1964. – №105: Сер. Биология. Вып.6 . – 1974 . – с.145-147

<https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/15454>

**Виставку підготувала
завідувач відділу**

**Центральної наукової бібліотеки
Каразінського університету**

Байрамова Каріна